

Het boeddhisme in opbouw

Interview met de scheidend voorzitter van de BUN

Judith Kars

Boeddhistische Unie Nederland

Vijfentwintig jaar geleden ontmoette ik Jan Willem Houthoff op een vergadering van de Boeddhistische Unie Nederland. Voor mij was het de eerste keer dat ik een vergadering van de BUN bijwoonde. Ik vertegenwoordigde de BUN namens de Maha Karuna en de BUN was te gast bij Zencentrum Suiren ji in Leiden. Ook voor Jan Willem was het zijn eerste vergadering. Maar dan als kersverse voorzitter van de BUN.

Vier jaar later had ik een uitgebreid gesprek met hem. Dat was in maart 2007 vlak voor het einde van zijn voorzitterschap. Het werd een gesprek met een actief en betrokken boeddhist die vier jaar lang met een hele kleine club van mensen de 'kar getrokken heeft', zoals hij dat zelf noemt. Hoe heeft hij die periode ervaren en wat heeft hem gemotiveerd om voorzitter te zijn van deze gevarieerde groep boeddhisten?

Ik heb de BUN leren kennen als een club van uitersten. Sommige boeddhistische richtingen gaan volledig op in hun eigen wereld terwijl andere stromingen juist naar buiten treden. Hoe ben jij daarmee omgegaan?

Nou... ik heb nog geen sangha's ontmoet die volop naar buiten treden. Ik heb geprobeerd om allerlei mensen vanuit sangha's te interesseren voor de BUN. Samen met andere bestuursleden heb ik een rondgang gemaakt langs alle sangha's en dan hadden we altijd twee vragen:

Als eerste vroegen we: 'wat kan de BUN voor jullie betekenen?' Nou, dat was een hele hoop. Bijvoorbeeld: 'We willen een leraar Nederland inhalen en hoe doe je dat met immigratie? Of weet jij iemand die een goede website kan opzetten? Of hoe kunnen we onze zaken fiscaal het beste regelen?'

Maar goed dan kwam dus onze volgende vraag. 'Wat kunnen jullie voor de BUN betekenen?' En dan ja.. dan gaat iedereen uitleggen: 'Moet je horen we bestaan nog maar net. Eigenlijk hebben we het te druk. Want we hebben onze gewone baan en dan doen we ook nog werk voor de sangha.'

Die reacties begrijp ik heel goed want hoe lang bestaat het boeddhisme nu in Nederland? Het boeddhisme is in opbouw. En het prachtige en lastige daaraan is dat het boeddhisme bloeit als een gek. En dat maakt dat al die sangha's groeipijnen hebben. Die zijn allemaal aan het uitbreiden en mooie dingen aan het bedenken. En dan heb je bijna geen tijd over voor iets anders.

Iedereen vindt eigenlijk dat het boeddhisme meer stem zou moeten krijgen. Dat het goed zou zijn als het boeddhisme als stroming iets laat zien. We zouden een hele goede invloed kunnen hebben in Nederland. Maar niemand maakt zich daar sterk voor want iedereen is met zijn eigen sangha bezig.

Wat heeft jou de afgelopen jaren het meest geïnspireerd?

Waar ik heel erg blij mee ben zijn de interreligieuze contacten. Ik dacht: 'ergens moet er een mogelijkheid zijn om dat boeddhisme naar buiten toe te laten stralen'. En via de interreligieuze contacten gebeurt dat ook. Het rare is dat het boeddhisme totaal welkom is: katholieken willen graag gesprekken hebben met boeddhisten. Humanisten willen heel graag praten met boeddhisten.

Wat verwachten ze van ons?

Wat ze van ons verwachten? Tolerantie, ruimte, wijsheid. Meditatie vinden ze prachtig. Een tolerante opstelling, geen benauwdheid, openheid naar andere religies.

Eigenlijk had het boeddhisme heel goed een verbindende rol kunnen spelen. Die verbindende rol is niet helemaal uit de verf gekomen door gebrek aan ondersteuning. Wel heb ik nogal wat mensen van verschillende religies bijeengebracht. Maar ik heb het altijd heel snel overgegeven aan de anderen. Dan zei ik: 'jongens ik heb geen secretariaat achter me. Ik kan die kar niet blijven trekken als ik geen mensen heb waar ik op kan terugvallen. Dus alsjeblieft, hier heb je het. Wil je het overnemen?' We hadden zeker een grotere rol kunnen spelen als we een beetje ondersteuning hadden gehad.

Hoe bedoel je?

Nou een voorbeeld is dat minister Verdonk op een gegeven moment het vreemdelingenbeleid wilde aanpassen om extremistische imams te weren. Dat was een beetje een aanpak van *gelijke monniken gelijke kappen*. Dus als je die tot haat aanzettende imams niet wilt hebben nou dan is het sneu voor alle andere geestelijken zoals katholieke priesters, maar die moeten dan maar door diezelfde molen heen. Dus er zouden hele hoge barrières worden opgeworpen.

Toen heb ik een groot aantal religieuze organisaties bij elkaar gehaald en heb ik gezegd 'Wat moeten we doen om te voorkomen dat deze trein over ons heen komt?' We zijn allemaal bij elkaar gekomen en hebben vergaderd in Utrecht bij het secretariaat van de katholieke kerk.

Ik heb de eerste vergadering voorgezeten en Hans Zuidwijk van de katholieke kerk heeft het voorzitterschap overgenomen. We zijn naar de Tweede Kamer geweest en we hebben gesprekken aangevraagd met minister Verdonk. Die wilde ons niet ontvangen, ondanks bemiddelingspogingen van minister Donner.

De verschillende religies hebben dus op een praktische manier de handen ineen geslagen.

Ja, je moet hele concrete dingetjes hebben om te zorgen dat de verschillende religies gaan samenwerken. Je moet ze niet laten praten over hoe de een God ziet en de ander de kerk ziet want dan krijgen ze geheid mot met elkaar.

Maar laat ze samenwerken voor een gemeenschappelijke kar en het lukt. En of dat nou om een gemeenschappelijke dienst gaat waarbij de koningin aanwezig is of dat het gaat om samenwerking op het vlak van immigratie van religieuzen, dat maakt niets uit.

Het rare is dat je eigenlijk iemand als minister Verdonk nodig hebt om te zorgen dat je tot elkaar komt. Dan heb je namelijk iets gemeenschappelijks om tegen te vechten. Natuurlijk is dat niet het enige. Ook het behoud van de cohesie in de samenleving zien we als een gemeenschappelijk doel.

We hebben een klein EHBO groepje opgezet. Iemand van de protestanten, één van de humanisten, één van de moslims, één van de katholieken. Als er dan een cartoonrel komt of een andere crisis, dan klimmen we meteen in de telefoon. En gaan we met zijn allen zorgen dat we een gelijke insteek hebben. Dan krijg je een soort effect dat mensen denken "verdomd ze praten met één mond". En ik denk dat we dát moeten hebben.

Is "interreligieuze samenwerking" het thema dat jou het meest interesseert?

Nou...het was het enige wat lukte. Als iets niet werkt laat ik het vallen. Ik heb ingezet op een aantal dingen: samenwerking tussen boeddhisten, het opzetten van een goed secretariaat enzovoorts. Heel veel lukte niet door gebrek aan geld of inzet. Maar interreligieuze samenwerking lukte wel, en dat had ook mijn hart...

Ik zie al die religies als verschillende flanken van een berg die bij de top samenkomen. En die top zie ik als de mystieke éénheidservaring. Ik vind het prachtig wanneer die religies bij elkaar komen en elkaar weten te vinden. Alleen moet je niet over mystiek gaan praten.

Wel merk ik dat het met bepaalde mensen meteen klikt en dat vind ik mooi. Bij Mr. Muskens bijvoorbeeld omdat die man met hetzelfde bezig is, met mystiek, met gebed. Hij beschermt zijn klooster in Zundert waar gemediteerd wordt. Meditatie en gebed. Daar houdt hij zijn handen boven en dat vind ik prachtig.

Hoe ben je zelf bij het boeddhisme betrokken geraakt?

Het zit heel diep in mij om te zoeken naar waar het nou om gaat in het leven. Ik ben daar eigenlijk mee begonnen op de middelbare school. Ik had toen wel een beetje van: 'wat als ik nou later voor God sta wat moet ik dan zeggen?'

In mijn studie theologie botste ik aan tegen begrippen zoals *genade*. Op de een of andere manier kon ik dat soort begrippen niet goed plaatsen. Een God die mij door genade uit de put haalt...

En op een gegeven moment had ik ook zoiets van: de wereld van het Nieuwe Testament dat is onze wereld niet. Het Oude Testament is voor een deel een agrarische, boerse cultuur met allemaal leuke verhalen die dichtbij de aarde staan. Daar had ik helemaal geen moeite mee. Maar ik had wel moeite met de nieuwe hemel en de nieuwe aarde van het Nieuwe Testament. De Joden die in het Romeinse Rijk leefden verlangden naar een heel nieuw rijk. |Met een nieuwe vorst, een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Een dergelijke eindtijdverwachting past niet bij onze tijd. Jezus dacht dat het einde van de wereld zou aanbreken. Maar ik zat niet zo erg met het idee dat de nieuwe hemel en aarde er aan zat te komen. Ik dacht: 'Dat wachten duurt nou al 2000 jaar lang.'

Wat wilde jij dan?

Ik vond Jezus wel heel inspirerend. En ik vond Paulus inspirerend. Maar het gaat niet om die andere tijden. Het gaat om wat ik nu kan doen. Je moet in iedere tijd weer naar binnen gaan en daar de waarheid in jezelf zoeken. En dat kan in iedere tijd weer een nieuwe vorm krijgen. Ik ben niet zo op eeuwige dogma's en kerkelijk leergezag. De waarheid zit niet buiten ons. En dat is dan wel iets wat meer past in het boeddhisme dan in het christendom.

Ik ben altijd blijven zoeken naar: 'wat klopt er voor mij?' Je gaat naar binnen en in jezelf vindt je de waarheid. Je weet innerlijk wat waarheid is. Niet door de maatschappij die jou vertelt wat waarheid is. Ook het traditionele geloof kan jou nooit vertellen wat waar is. Het

enige ware is datgene wat je in jezelf vind en dat heeft iets te maken met heel diep naar binnen gaan. Dan ontdek je dat hetgeen voor jou waar is op een heel diep niveau gelijk is aan dat wat voor anderen waar is. En dan kom je toch bij alles uit. Maar je moet het wel zelf doen.

Wat zou je willen voor de BUN?

Het zou mooi zijn wanneer er steun zou komen voor interreligieuze samenwerking. Maar het allermooiste wat ons zou kunnen overkomen is dat het secretariaat zou worden versterkt. Wat ik ook zou willen is dat de grote sangha's allemaal in hun bestuur een bestuurslid benoemen die zich bezig houdt met de BUN.

En het gaat me niet speciaal om de BUN. Het gaat om het boeddhisme als geheel. De BOS (boeddhistische omroepstichting), de BUN en de Vrienden van het boeddhisme. Zorg dat het boeddhisme als geheel een gezicht krijgt. Al die clubs met elkaar.

Want anders krijg je altijd te horen van: 'Het boeddhisme lijkt me hartstikke goed. Het lijken me hartstikke mooie mensen maar ik heb er nog nooit één gezien.

En wat wil je zelf ?

Het voorzitterschap is hartstikke leuk en ik heb waanzinnig veel mensen leren kennen. Ik heb het Nederlandse boeddhisme leren kennen en ik heb ontzettend veel mooie gesprekken gehad. Het was mooi, maar ik wil nog heel veel doen in mijn leven. Ik ben blij dat ik nu het stokje mag doorgeven en ruimte mag maken voor iets nieuws.

Sinds april 2007 is Varamitra voorzitter van de Boeddhistische Unie Nederland.
